

ТРИЗНІВНИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT UKRAINIENNE

Число 7 (461). Рік вид. XI. 17 лютого 1935 р. Ціна 2 фр. Рік 2 фр.

Париж, неділя, 17 лютого 1935 року.

Сила і значіння української еміграції полягає в її організованості, в її систематичній і неперервній роботі. Робота та набирає тим більшої ваги, чим тісніше вона зв'язана з усім нами пережитим, чим ясніше уявляє собі вона нашу мету, чим глибше перейнято її вірністю тим ідеям, з якими ми вийшли з рідного краю і во ім'я яких перебуваємо на чужині.

Серед несприятливих умов, серед емігрантських недостатків, що дають нам ще гостріше відчувати економічну кризу, ведеться буденна муравлина праця наших організацій, кожна з яких у своїй царині робить, що в її спроможності.

Тихо й без галасу в різних країнах рік за роком ведуть свою непомітну, але так потрібну роботу наші об'єднання, зв'язані сьогодні в один спільний союз.

Цими днями одне з найстаріших еміграційних об'єднань — Союз Українських Емігрантських Організацій у Франції, що зв'язує між собою наші Грсади на французькій землі, святкує десятиліття свого існування.

Тільки той, хто знає умови нашого життя, ксму доводилося на власному досвіді зазнавати всіх перешкод, які воно ставить для розвитку грсадських організацій по-за межами рідного краю, хто день за днем переживав болі часті і радощі рідкі, що їх судила доля емігрантам, тільки той може зрозуміти, що значать десять год праці тяжкої, непохитної і пеперивної.

Проводирям і учасникам Союзу на чолі з Генеральною Радою бажаємо щиро в цей день давньої витривалости і новсі сили.

З журналістики нашої й чужої.

II.

Тверезий голос.*)

Другу статтю, як ми зауважили, заадресовано головним чином до українців. Її заголовок: «Ми — не українсфіли» передає вже її суть. Зробивши цю заяву на самому початку, п. В. Бончковський вияснює з польського погляду поняття українофільства — вияснення, на нашу думку, де-що спрощене, явище бо те свого часу мало глибокі коріння в нашому житті і заграло свою ролю в українському національнсмму розвитку, як на до де-якої міри спольщеному Правобережжі, так ще сильніше — на змосковленому Лівобережжі, — і ставить питання

«Ким же ми єсємо? Що нас з питанням українським в'яже і що порозуміння з українцями пелегшує чи цілком уможливує? Одповімо коротко і виразно — сучасність».

Далі йде пеан сучасності і заява, що єдиним джерелом активності людей, які гуртуються коло журналу, є в сфері національної проблеми належним способом реально усвідомлене добро і честь Польщі

«і нічого в основі більше».

Поставившись із застереженням до сучасних методів державного будівництва, які не можуть привести до великої Польщі, автор говорить:

«Знаємо, що Польщу велику ми збудуємо єдино і тільки великими рухами великої політики внутрішньої і закордонної. Знаємо, що міць наша полягає не в поменшенні сил українських (білоруських чи литовських), а у визначенні спільного річища течії, в спільних зусиллях експансивних, в спільному піднесенні зміненого нашими національними границями простору балтійсько-чорноморського до релі всесвітньої. Українство (білорусинство чи литовство) ми трактуємо, як свого союзника, розвиток його органічний і здоровий, що усвідомлює собі власний напрямок цілі й експанзії, трактуємо, як зміцнення сил наших. І тому ми вличемо: «Україна повинна бути вільною!»

«І тому питання про ширість нашу чи не ширість — проблема почувань наших що-до українців — є питанням академічним і наївним. «Кохаємо» Україну, — словами Євгена Чикаленка мовлячи, — «до глибини власної кишені» і ніхто нам не закине браку ширости в дбанні про її користь».

Автор вважає, що найкраще відповідає для окреслення сути тих людей, хто так думає, назва: «україніст», так як ото існують германісти то-що. Поставившись негативно до діяльності тих українців, що їх праця заснована на якомусь «фільстві» чи на ньому розрахована, до всяких «творців декорума», автор вважає за доцільне тільки

«співпрацю з українцями, які виходять з основ виключно української національної расі...»

*) Див. «Тризуб» ч 6 (460) з 10. II. с. р.

«В світлі цього, — говорить В. Бончковський, — особливо глибокого і цінного змісту набирають слова одного репрезентанта «табору», що його несправедливо називають полонофільським, слова, що він і з чортом союз заключив би, коли б того вимагали інтереси українські...»

Кінцевий акорд:

«Україну платонівсько-піднебесну можна будувати з Мусоліні, з Гітлером, в Канаді з Й. К. В. Георгом V-им на чолі, на Зеленому Кліні з Японією, але Україну українську можна будувати тільки з Польщею і то тим реальніше й істотніше, чим Польща буде більше в справі українській заінтересована «матеріально», чим більше буде «імперіялістичною», чим більше буде звертати очі до свого героїчного минулого «ятелонського».

* * *

Тепер наше слово.

Перше за все нотуємо: ви — не українофіли. А ви добре знаєте, що ми — не полонофіли.

Почуття не грає ролі в наших відносинах. Нами керує реальний інтерес, інтерес нашого народу, як ми його розуміємо. І власне він, а не почуття диктує нам необхідність порозуміння з Польщею. А щоб іти з вами, нам треба виключити саме елемент почуття, одкинути його геть.

За допомогою лікарів із школи Вільсона та Ліги Націй піддано наш національний організм хірургичній операції, і не одній, і наслідки їх вийшли на здоров'я не нам, а нашим сусідам: кордони розрізали живе тіло української нації, залишивши на ньому тяжкі рубці. Поляки на власному довгому досвіді знають, як озиваються старі рани, як гостро дається відчутти той біль. Щоб знайти в собі силу перемогти його, треба перше за все здавити в собі почуття, забути про нього.

Та й сучасні відносини на українських землях, що входять у склад Речі Посполитої, не сприяють наростанню симпатій. Дійсність у всіх сферах життя — політичного, культурного, економічного — подає тому аж надто доказів.

Та ми не піддавалися владі почуття і в моменти найбільшого загострення польсько-українських відносин. Коли в Галичині лилася кров з обох боків, коли Київ допомагав своїм землякам у збройній боротьбі, а вся Варшава жила під одним гаслом: «На поміч Львову!», автор цих рядків був одним із тих, хто за згодою нашого уряду на початку січня 1919 року приїхав до столиці Польщі з пробою припинити кровопролиття, досягти порозуміння*): він, як і його товариші, був певен, що в обопільних інтересах конче треба досягти згоди між Україною і Польщею, бо їх боротьба на користь лише тре-

---

*) Вражіння з тієї невдалої подорожі й висновки з неї подано було свого часу в січні 1919 року в київських «Новій Раді» та в «Трибуні».

тьому — Москві, страшна загроза якої на обох насосує. З тим не пощастило. Але те переконання наше видержало не один удар, витримало не один іспит, а між ними й іспит найстрашніший — залізом і кров'ю. Року 1920, коли армії УНР довелось, ведучи війну за визволення України, разом з тим із зброєю в руках обороняти проти червоного наїздника польський стан посідання на українській землі, вона до краю по лицарському додержала вірності союзові, що його перекреслив Ризький трактат, цей гідний суперник ганебної пам'яті Андрусова...

Не на те згадали ми де-що з нашого недавнього минулого, щоб вилити якісь запізні жалі, чи ставити якісь претензії, а на те лише, щоб подати ще один приклад того, що в наших взаємних стосунках про почуття справді краще не говорити.

Ми з вами маємо взаємні рахунки, але братися за них не час і не місце. Про них можна говорити не з Парижа, а з Київа. І коли ми будемо на своїй землі, у власній хаті, то ми певні, взаємною згодою вирівняємо ті рахунки між державами сусідками — Україною і Польщею, вирівняємо в обопільних інтересах.

Наші позиції відомі не з вчорашнього дня. П'ятнадцять год обстоюємо ми непохитно конечну необхідність порозуміння польсько-українського, доводимо, що тільки в одновленні потужної Держави Української над Дніпром справжня гарантія існування держав, які від Москви вже одбилися, і визволення народів, ще нею поневолених.

Нас з вами в'яжуть жива дійсність і реальний інтерес.

В першу голову географічне положення, що нас сусідами зробило. Задоволені ми з того чи ні, — змінити те не наша сила. А між сусідами всяке трапляється, «на віку, як на довгій ниві». Всього було і в наших сусідських відносинах. І наш інтерес бути з вами сусідами добрими.

Того бо від нас вимагає становище політичне — ота загроза московського імперіялізму, на боротьбі з яким ми маємо скупчити всю увагу, на те, щоб визволитися з-під нього і забезпечити свою незалежність ми маємо зібрати й напружити всі сили — матеріальні, фізичні й духовні нашої нації. І наше завдання найближче — гарантувати собі спокій і певність з флангів і в запіллі. Чолом проти півночі!

Не роз'єднані ми, а швидче зв'язані і в сфері економичній. В кожному разі протиріччя ми тут не бачимо. Для вашої тяжкої індустрії, наприклад, вельми придалось б залізо, дсбре й недороге, що його може постачати Україна, яка разом з тим уявляє найближчий і найзручніший ринок для фабрик Лодзі, Білостоку й Жирардова. Взагалі багата на сировину Україна ще довгий час потребуватиме фабрикатів. Разом з тим через Україну лежить шлях для польської економичної експансії на схід; від умов транзиту по нашій території, від економичного порозуміння між державами-сусідками — Українською і Польською залежать ті чи інші можливості для розвитку вашої промисловости.

В нашому інтересі — сильна самостійна Польща, у вашому — сильна, не від кого незалежна Україна. Ми з вами — природні сексуальники.

І ми вітаємо той тверезий голос, що пролунав з польського боку в наведених статтях. Ця тверезість особливо цінна, бо не одшумів ще у наших сусідів хміль побіди, бо цілком природне міць і краса допіру відновленої державности підіймає настрої, змагання до її великості, здобутки на полі міжнародньому лоскочуть пиху й іноді застгують собою питання, що їх вирішення те чи інше важитиме на майбутнє.

Ми цінимо ці заяви, хоч і не перебільшуємо їх ваги: поки-що так думаєть нечисленні, на жаль, кола польського громадянства. Але власне за тими, хто так думає і — найголовніше — чинитиме, — завтрашній день.

Побажаємо, щоб ці ідеї, здобули як найбільше поширення, стали міцним переконанням активних елементів польської суспільности і знайшли собі, в першу чергу, примінення на практиці.

* * *

Ми з особливою приємністю поділилися з нашими читальниками міркуваннями польського публіциста, такими ясними, переконливими й одвертими. На прикінці до наших зауважень хотіли б ми додати кілька питань, що їх викликають де-які неясності, які в нас по прочитанні статей все-ж зісталися. Може походять вони впрост з необхідної в розмірах журнальної статті стислості, а може в їх виясненні й розкритті знайдемо ми і де-які корективи що-до поглядів на нашу справу українців.

Пан В. Бончковський підкреслює з особливою силою, що джерело його концепції — тільки в сучасності, і разом з тим закликає «звертати очі до героїчного минулого ягелонського». Отже чи нема тут де-якої непослідовности? А коли ні, то як, на думку автора, в яких формах має виявлятися ягелонська ідея в наші часи?

Як треба розуміти слова про «wspólne koryto biegu»?

Що криє в собі польський «імперіялізм», що-правда, як бачимо, в лапках?

І нарешті, чи в тих словах, що «українську Україну можна будувати тільки з Польщею» нема натяку на бажання виключити тут участь кожного іншого міжнароднього чинника?

На наше переконання, не повинно тут зоставатися нічого невиясненого, недоговореного.

Ми просто зазначили де-які питання, що їх ставлять цікаві і поважні статті п. В. Бончковського. Сподіваємося, що шановний автор з властивою йому відвертістю поставить крапки над «і».

Цілковита ясність поглядів, виразність позицій тільки в інтересах так бажаного і так потрібного порозуміння між обом сторонами.

6. II. 1935.

С. Черешин.

6-й черговий з'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції.*)

На голову з'їзду обрано було голову Т-ва ген. О. Удовиченка, секретарем — п. М. Ковальського. Порядок денний затверджено було такий: 1) привітання з'їздові, 2) звіт Управи та Ревізійної Комісії, 3) звіти з місць, 4) дискусії, 5) обрання членів Управи та Ревізійної Комісії, 6) окремі справи: хутор, фінансові справи, Корпорація Лицарів Залізного Хреста, стосунки з Генеральною Радою Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції, Далекий Схід, лекції-доклади, справа молоді, зовнішні стосунки, з окрема ФІДАК, 9) біжучі справи.

Потім секретарь зачитує привітання з'їздові. Привітання від Папа Головного Отамана А. Лівіцького присутні вислуховують стоячи і на кінці останні слова покривають вигуками « Слава! Слава Головному Отаманові!». Голова Т-ва уділяє слово голові Ген. Ради С. У. Е. О. у Франції п. М. Шумицькому, який вітає з'їзд коротким словом од імені Союзу.

Далі зачитуються привітання від: Прем'єр-міністра УНР В. Прокоповича, почесного члена Т-ва; ген. штабу ген.-хор. В. Сальського, військового міністра УНР, почесного члена Т-ва; редакції «Тризуба»; ген.-хор. О. Загородського, командира 2-ої Волинської стр. дивізії; ген.-хор. А. Пузицького, командира 5-ої стр. дивізії; Української Спілки Воєнних Інвалідів Армії УНР у Польщі; Управи Т-ва б. Вояків Армії УНР у Польщі; п. М. Ковальського, голови Головної Управи УЦК в Польщі; полк. Гн. Порохівського, голови Т-ва б. Укр. Вояків в Румунії; полк. В. Проходи, голови Союзу б. Українських Старшин в Чехії; сотн. М. Забелло, голови Української Громади в Туреччині, від п. і пані Макогін з Женев; Т-ва б. Українських Вояків у Бельгії; Редакції журналу «Гуртумося» в Чехії; Спілки б. Вояків «Вільних Козаків» у Франції; Т-ва б. Добровільців чеських у Франц. армії; Української Православної Парафії у Франції; Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції; Української Шкільної Ради у Франції; Ради Корпорації Лицарів Залізного Хреста; Філії Т-ва в Одні; Філії Т-ва в Ліоні, Філії Т-ва в Крезо; Зв'язку Т-ва в Омекурі; Громади в Шалеті, Громади в Оден-ле-Тіші; Громади в Ліоні; зв'язку Т-ва в Шато-де-ля-Форе; від зв'язку Т-ва в Вілярі; п. п. Сомка (Париж), Келениченка (Фор-дю-Буа), Л. Буткевича (Буживаль), Яременка (Шалет), Ямкового (Домбаль), Василюка (Рафель де з'Арль), Десятівського (Кнютанж) та инш.

По зачитанні привітань постановлено доручити Управі відписати листи з подякою від з'їзду.

Звіт Управи, який було дано до відома членам раніше, не зачитується, а доповнюється короткими докладами, які подає секретарь Т-ва у справах заходів Управи що-до безробіття, що-до заборонних законів відносно чужинецької праці та податку на марку Нансена. Звіт Ревізійної Комісії зачитує член Комісії хор. В. Лазаркевич. Згідно з записами поступило до каси за 1934 р.—фр.5.685.04, витрачено—фр.5.497.55, сальдо на 1 грудня — фр. 187.49.

Далі секретарь докладає про стан Т-ва. Зараз є в Т-ві: філій — 9: Крезо, Оден-ле-Тіш, Альгранж-Кнютанж, Ліон, Шалет, Гренобль, Паризька група, Шанхай та Тянь-Дзінь; зв'язків — 9: Регон, Ромба, Омекур, Діжон, Шато-де-ля-Форе, Фуа, Ніца-Кани, Віляр-де-Плянней, Мобеж. Крім того, — Корпорація Лицарів Залізного Хреста, яка входить до Т-ва, яко філія. За останній рік поступило до складу Т-ва більше 50 осіб. Далі йдуть доклади з місць:

Оден-ле-Тіш: безробітних в складі філії нема, але заробітнки зменшилися. На протязі 1934 року філія з прапором брала участь в церемоніях: панахиді по королю бельгійському Альберту I, на урочистих

*) Див. «Тризуб» ч. 3-4 з 22. I. с. р.

святках 14 липня та 11 листопада, панахиді по корслю Югославії Олександрі та міністру Франції Л. Барту. Філія влаштувала кілька вистав та брала участь у святках: незалежності, Тараса Шевченка, роковин смерті Головного Отамана С. Петлюри, Покрови, роковин рострілу 359 та ялинці.

А л ь г р а н ж - К н ю т а н ж : безробітніх в складі філії нема. Філія на протязі року влаштувала кілька урочистих зібрань (роковини Зімового походу, роковини смерті С. Петлюри) та кілька вечірок. Влаштовано було свято Покрови, академію з нагоди роковин Базару.

Л і о н : місцевий стан дуже тяжкий із-за безробіття часткового, а то і повного. Філія брала участь у всіх традиційних святках: 22 січня, Тараса Шевченка, роковини смерті Головного Отамана С. Петлюри, річниця смерті сотн. Горбатенка. Крім того уповноваженим Т-ва підполк. Тараном було влаштовано 3 лекції на військові теми. Далі філія приймала участь у громадських виставах, концертах та ялинці.

Г р е н о б л ь : безробітні в складі філії 3, допомоги не дістають жадної. На протязі 1934 року філія приймала участь у поході в час відкриття фр. пам'ятника полеглим гренобльцям, 1-го листопада то-що. Сама влаштувала жалібну академію пам'яті 359, приймала участь у влаштуванні свят 22 січня, академії пам'яті С. Петлюри, пам'яті Крут, свята Шевченка, Зімового Походу та дня гніву і жалоби 29 жовтня. На всіх цих святках уповноважений виступав з відповідними рефератами. З ініціативи Уповноваженого було утворено комісію по збудуванню пам'ятника-хреста на могилі померлого члена філії пор. Л. Кушніра. Пам'ятник уже збудовано й освячено. Заходами філії влаштовано на працю кілька людей. Нав'язано зносини з місцевою організацією комбатантів. З місцевою громадою стосунки як найкращі.

Ш а л е т : Члени філії, разом з тим і члени місцевої Громади, приймали активну участь в житті Громади і в улаштуванні національних свят та урочистостей, як то свято 22 січня, свято Тараса Шевченка, жалб-академія пам'яті С. Петлюри, Зімового Походу, Базару, Крут. Окремо філією було влаштовано свято відновлення Української армії (22. V. 1917 р.) 28. VII на день св. Володимира. Реферат виголосив Уповноважений Т-ва полк. Татаруля, організовано було лекції ген. штабу сотн. В. Солоняря (3), організовано було збірку грошей на військову літературу та на фонд інвалідів, засновано при філії фонд самопомогти на випадок звільнення. Філія з прапором приймала участь в святі 11 листопада і покклала квіти на могилу місцевих французьких вояків.

(Далі буде)

З життя й політики.

— Всеукраїнський з'їзд совітів. — Постишев на київському обласному з'їзді. — Турботи про молодь. — В партії.

В середині січня в Києві відбулися з'їзди совітів — з початку крайньої Київської області, а після того всеукраїнський. З'їзди були обставлені дуже декоративно. В аранжуванні їх взяли участь всі сили «совітської суспільности» — од малих дітей до редакції «Правди». Було випущено малу дівчину, щоб вона склала подяку «Павлу Петровичеві» від дітей. Було видано спеціальне число «Правди», присвячене всеукраїнському з'їзду, в якому була навіть одна стаття видрукована українською мовою («Правда» ч. 14 з 14. I. 35). Стаття ця закінчувалася пал-

ким привітом редакції «Правди» «делегатам українського з'їзду і славетним керівникам українського народу товаришам Косіору, Постишеву, Петровському і Любченкові».

В цій підкресленій декоративності і театральному аранжуванні з'їздів полягає по суті річей і ціле їх політичне значіння. Московський центр хотів підкреслити, що призначені ним «керівники українського народу» в Києві, колишньому осередку контр-революційної Центральної Ради, сидять міцно і про евакуацію на разі не думають. Все-ж те, що ці «керівники» на з'їздах вирішили і постановили, має лише другорядний інтерес. Адже-ж вони виконували лише те, що раніше було їм наказано з Москви.

* * *

Треба проте відмітити, що це загальне урочисте аранжування київських з'їздів було посповано не ким іншим, як самим Павлом Петровичем». В промові Постишева, виголошеній на з'їзді совітів Київської області, хоч і була вона передрукована центральною совітською пресою під заголовком «Цвіте і кріпне індустріально-колхозна Україна», є цілий ряд уступів, яких в інтересах цільності вражіння краще було б уникнути.

В цій промові, коли викинути з неї патетичний початок і кінець, присвячений Сталіну, і мати на увазі лише її фактичний матеріал, є цілий ряд таких заяв і фактів, які скоріше можуть виглидати евакуаційні настрої, ніж їх ліквідувати. Постишев констатує, що в 1931 і 1932 роках Україна пережила великий прорив в основних ділянках її господарського і культурного будівництва, що в останні роки не раз було роблено спроби одірвати Україну од совітського союзу. В 1933 році було переведено ліквідацію націоналістичних, петлюрівських і інших «ласово-ворожих елементів», що засіли в різних ділянках господарського будівництва. З цього року починається поворот на краще. Проте на сьогоднішній день Постишева задовольняє лише стан української важкої промисловости. «Темпи зросту продукції харчової, легкої і місцевої промисловости України все ще не вистачаючі» (цит. з «Правди» ч. 14 з 14. I). В 1933 році Україна ліквідувала прорив у сільському господарстві. «Проте кількість худоби на Україні продовжувала зменшуватися. Проте цукровий буряк продовжував лишатися дуже одсталою ділянкою сільського господарства. Проте північна група, Одещина, Старобільщина і ряд районів в інших областях дуже відставали». Хоч в 1934 році, на думку Постишева, почалося загальне піднесення сільського господарства, проте й надалі має місце невідповідність між степенню машинізації сільського господарства і рівнем культурности і агротехники нашого хліборобства». Широко говорить Постишев про успіхи будівництва української соціалістичної культури, які наступили після того, як були ліквідовані всі націоналістичні ухилення, але скільки небудь переконуючих і конкретних фактів цих успіхів він не зводить. Очевидно, такі факти знайти навіть для нього було б знедто важко.

Свої не зовсім святячні і не зовсім відповідаючі загальному стилю аранжування заяви «керівник українського народу» закінчує двома закликами, які так само мало пасують позі переможця. Він закликає до боротьби за душу молоді, бо, очевидно, певности, що душа молоді української генерації належить Сталіну і Москві у нього нема. Він кличе до більшої чуйности («больше бдительности»), особливо-ж до більшої чуйности на культурному фронті, неначе даючи зрозуміти, що без цієї чуйности можливі повторення проривів 1931 і 1932 років, як що не гірше.

Словом, чому цій промові столична совітська преса дала заголовок «цвіте і кріпне індустріально-колхозна Україна» — не зягає. Дає вона більше матеріалу, який встановлює, що совітська Україна ще й до-

сі, не зважаючи на всі зусилля московських агентів, не окріпла, не стала на ноги. Блискуче аранжування кийвських з'їздів було зіпсовано. І ким? Тою самою людиною, якій надано титул «славного керівника українського народу». Як що б Сталін не мав Постишева у своїй спеціальній ласці, не минути було б йому після такого виступу втрати свого генерал-губернаторства.

* * *

В той час, як у Києві відбувався всеукраїнський з'їзд совітів, у Москві йшов загально-російський, і йшли приготування до загально-союзного з'їзду. Згідно з неписаною совітською традицією в такі моменти совітська преса займається лише писанням панегириків Сталіну і підрахунками совітських досягнень. Цей рік у зв'язку з неприємностями, які виникли для совітської верхівки через смерть Кірова, од встановленого ритуалу довелось почасті відмовитися. Питання про молодь, очевидно, для совітських чинників є остільки болючим і актуальним, що й в теперішні високо урочисті дні совітська преса продовжує уділяти увагу цій зовсім не святочній справі. Статті про молодь цікаві не своїми висновками, ці далі утертого твердження, що треба звернути увагу на молодь, не йдуть. Натомість цікавим є констатовання окремих фактів совітської дійсності, які ми подекуди знаходимо в цих статтях. У вступній статті ч. 13 «Правди» «Виховання шкільної молоді» знаходимо ми такі характеристичні признання: «своім учителям часто не вистачає фактичних знань», не є таємницею, що шкільна маса, особливо в більших міських осередках інксли значно більше слідкує за політикою, за мистецтвом, значно більше читає газети, ніж переважані засіданнями, обіжниками і резолюціями педагогі». В «Комсомольській Правді» (ч. 17 з 20. I) констатується: «Багато секретарів міськомів, обкомів, крайкомів цілком передали інструкторам по вишам таку важну ділянку, як керівництво ідеологічним вихованням студентства. А самі комітети комсомолу вищим школам і технікумам уділяють надзвичайно малу увагу».

Ці заяви яскраво стверджують, що совітський апарат не в силі охопити молодь і втримати в своїх руках її ідейне керівництво. Його вистачає для дорослих, де в повній мірі можна пристосувати, як доказовий аргумент, такий матеріал, як примус, арешт і концентраційний табор. Але цей апарат є надто малий і надто мало кваліфікований, щоб втримати в своїх руках молодь, серед якої не можна оперувати лише аргументами од ППУ. Симптоматично проте, що подібні признання ми починаємо стрічати на сторінках совітської преси тільки після того, як серед молоді з'явилися настрої, висловом яких був терористичний акт Ніколаєва. Чи ви не спізналися, панове?

* * *

Сталінська верхівка продовжує ліквідацію всіх непевних елементів у партії в зв'язку з убивством Кірова. Відбувся процес групи службовців лєнінградського ППУ. Відбувся процес Зінов'єєва, Каменєва і товаришів. В «Правді» оголошено дуже довгі списки комуністів, висланих до концентраційних таборів на північ. Майже в кожному числі совітських газет стрічаємо все нові й нові імена виключених з партії за шкідливі ухили, без повідомлення проте про їх дальшу долю. Всі ці факти вказують на ті великі політичні наслідки, які мав терористичний акт Ніколаєва. Він не тільки виявив ті настрої, які мають поширення серед совітської молоді. Він привів тако-ж до значних пертурбаційних процесів у самій комуністичній партії, показавши, що серед комуністів система «дворушництва» — офіційної згоди із сталінською лінією при фактичному її одкиданні і неприйнятті — стала побутовим буденним

явищем. Стало в результаті виступу Ніколаєва ясным, як далеко пішло звуження того кола, на яке спірається сталінська диктатура навіть серед тих верств, які об'єднують під назвою «совітської суспільности».

Думаємо, що події ближчих місяців дадуть можливість більше конкретизувати і більш уяснити той новий уклад відносин і сил, який починає утворюватися в совітському союзі.

В. С.

---

3 преси.

Промова голови Української Парламентарної Репрезентації д-ра Дмитра Левицького на пленумі Союму 5 лютого с. р. виходить по-за межі звичайного парламентського виступу. Вона бо говорить не тільки про потреби українського населення Польщі, але спиняється і на становищі всього українського народу; не тільки ставить програмі догадання розв'язання українського питання в межах Польщі, як це формулює Українська Парламентарна Репрезентація, але й зазначає виразно стремління українського народу взагалі до відновлення власної держави над Дніпром. Текст промови подає «Діло» ч. 32 з 7 лютого с. р.

В Польщі програм Української Парламентарної Репрезентації — автономія:

«Виходячи з такого засновку й у вірі в життєздатність і нині вже й у здібність українського народу відновити нашу історичну місію, ми, українці, що живемо в межах польської держави, домагаємося, щоб признали нам всі ті права, які належаться кожному політично усвідомленому народові, що живе в межах чужої держави. Ми домагаємося, щоб нас не ділили на стоми й окремі територіяльні чи мовні одиниці і щоб нам запевнили можливості самостійного розвитку в усіх ділянках життя. Найдогіднішою формою такого усвідомлення вважємо і для нас і для польської держави признавання нам територіяльної автономії. Ідучи по цій лінії при ухваленні зміни конституції в Сенаті, ми поставили внесок, щоб признали українському народові в межах польської держави на всіх українських землях, де він творить більшість загалу населення, територіяльну автономію з власним соймом, власною адміністраційною владою, власним судівництвом, шкільництвом і власною територіяльною обороною краю. Знаємо, що в теперішньому менті цієї мети ми не осягнемо і що за це право мусимо важко боротись, хоч польський народ і держава взяли на себе вже в р. 1922 моральне зобов'язання виповнити це право. Всеж віримо, що здобудемо це право в обопільному інтересі обох народів».

Різко відкинувши всякі концепції, зв'язані з Росією, д-р Д. Левицький «ключ розв'язки» українського питання бачить в іншому:

Другою політичною концепцією є та, що наше найвище політичне право скоріше здійснить український народ не через об'єднання, а через створення власної держави. Цю власну державу можемо і мусимо будувати в осередку українського народу, в Києві, і при допомозі та в порозумінні держав середньої і західної Європи. Знаємо, що Європа мусить шукати політичної і промислової експанзії на схід, головню на далекий схід і що на цій дорозі стоїть російський велитень, який загрозює

цій експанзії. Тільки й виключно утворення незалежної української держави над Дніпром може розбити цього велитня та уможливить світові вийти з цієї нечуваної повосенної скрути, і — що найважливіше — може врятувати світ перед загладою цивілізації, здобутої працею століть, якій так дуже загрожують більшовики. Знаємо, що саме тепер найважливіше завдання європейської політики — це проблема взаємин Європи із совітською Росією. Політична думка Барту, яку вже доволі слабо підтримує теперішній прем'єр Франції — східний пакт — нїшла навіть у Франції доволі сильну опозицію і, здається, вже в своїх первочинах буде погребана. Зближається час політичної ізсяції совітської Росії і для українського народу можливість здійснити свої державні глени. У цій великій перебудові політичних взаємин на сході Європи, яка може здійснитись уже в найближчих роках, Польща, як найближчий сусід, мусітиме взяти активну участь».

Як бачимо, загально-національний програм наших зємляків-грсмадян польських, що їх інтереси представляє Українська Парламентарна Рєпрезєнтація, — одбудування української державности над Дніпром — саме те, що завжди одстоювала й одстоє українська єміґрація, вірна прапорам УНР.

* * *

В ч. 5 нашого тижневика за цей рік говорили ми вже проп ромову голови совітського українського «уряду» Любченка на XIII всеукраїнському з'їзді совітів, в якій зін хоч у лайливих термінах, але віддав належне активності української єміґрації, не оминувши своєю увагою і «Тризуба», існування якого — сіль в оді окупантам.

Сьогодні подаємо уривки з прємови Косіора, пємішника совітського генерал-губєрнатора в Київі, на тому-ж з'їзді совітів, що вказують, як напружено ведеться боротьба на Україні («Вісті», з 20 січня с. р.):

«Ми завдали нищівного вдару зєлишкам куркульства, петлюрівщини та їх агєнтам, які «тихою сапою» наметглися розвалити наші колгоспи. Внаслідок розгрому цих ворожих елементів, ми домоглися змицнення колгоспів, піднесли на новий щабель їх господарство...

Слідом за розгромом решток петлюрівщини та їх агєнтури в колгоспах, були викриті та розтросєні тако-ж і ті націоналістичні елементи, що пролізли до багатьох радянських установ, і особливо до наших культурних і наукових закладів. Велика кількість цих ворожих націоналістичних елементів зуміла пролізти навіть і в нашу партію і, прикриваючись партійним квитком провадили свою контр-революційну, шкідницьку роботу. Цим елемєнтам ми протягом 1933-1934 рр. завдали нищівного вдару, розгромили їх, і тепер добре почистили від них наші радянські установи, культурні і наукові заклади».

Здається, мав би Косіор далі після цього сказати лише — «Кончиль дѣло, гуляй смѣло», але в успіхах більшовицької праці на Україні він, очевидно, не дуже певний, бо дає на з'їзді й таку директиву:

«Нам з вами треба добре пам'ятати, що українську радянсь-

ку державність, як і большевицькі колгоспи, можна успішно будувати і побудувати, тільки викриваючи і розтрощуючи українських націоналістів»...

«Викриття і знищення наших ворогів — головна передумова дальших успіхів на всіх дільницях соціалістичного будівництва. Наші успіхи 1933 і 1934 рр. значною мірою сталися внаслідок того, що ми розторошили кубла українських націоналістів. Прорив 1931—1932 рр. стався значною мірою тому, що не було у нас тоді розгорнутої боротьби з українськими націоналістами. Це, товариші, треба добре пам'ятати. Ми ще не все зробили, щоб остаточно винищити всі залишки ворожих контр-революційних елементів».

Ніяк не впораються московські окупанти з українським національним рухом. Коли вони таке говорять на 15-ому році «переможної» большевицької окупації, — добре, певно, труситься під ними земля на Україні.

На пошану пам'яті Ю. Федьковича

влаштує в суботу 23 лютого о 8 год. увечері Рада Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі урочисте зібрання. Вступне слово має сказати В. Прокопович, про життя й діяльність великого письменника оповість протоієрей п.-о. Іларіон Бриндзєн. Буде прочитано уривки з творів поета.

Зібрання має відбутися в помешканні Бібліотеки — 41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9. Вступ вільний.

Чи відвідали ви

Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі?

(41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9. Метро: Notre-Dame de Lorette, Peletier або Pigalle; Автобуси — Н, Н-bis, J, I).

Чи оглянули ви Музей С. Петлюри при Бібліотеці?

Чи покористувалися книжками, газетами?

Бібліотеку утворено емігрантами. Існує вона на засоби громадянства. Чим і як ви особисто прислужилися до її розвитку? Чи подарували ви книжку до Бібліотеки, допомогли їй своєю працею, склали пожертву чи якусь пам'ятку?

Чи закликали ви до того інших?

Пожертви на Бібліотеку надсилає на адресу: М. Ivan Rudicev, 41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9. France.

Генеральна Рада Союзу У. Е. О.

з нагоди 10-ої річниці існування Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, влаштує в неділю 17-го лютого с. р. о год. 15.30 академію в помешканні редакції «Тризуба» — 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5.

Того-ж дня рано о год. 10,30 в Українській Православній Церкві у Парижі має відбутися служба Божа і після неї молебен.

Хроніка

З життя укр. еміграції.

У Франції.

З життя Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі.

— В Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі за рік 1934 кількість книг збільшилася на 468 примірників, в тому числі чужими мовами 335. Всі ці книги Бібліотеці подаровано.

На 1 січня 1935 року всіх книг у Бібліотеці лічилося 12136, крім тих, що знаходяться в п'яти філіях Бібліотеки (Шалет, Оден-ле-Тіш, Гренобль і Ліон — у Франції, та Еш — у Люксембурзі; книжок по цих філіях більше 2.000).

Органів преси безпосереднє від видавництв, організацій або окремих осіб, що були ласкаві передавати свої примірники, діставала Бібліотека в 1934 році 142 назви, в тому числі чужими мовами 25.

Відвідало Бібліотеку і Музей протягом року 602 особи. Абонентів було 57, яким було видано 928 книг. Книгами переважно користувалися безплатно, бо абонементної плати — 5 фр. місячно — поступило за рік усього 595 фр.

— Реєстр періодичним виданням, які надходять до Бібліотеки.

З Польщі: Богословія (Львів), Віра й Наука (Коломия), Вістник (Львів), Вогні (Львів), Господарсько-Кооперативний Часопис (Львів), Громадський Голос (Львів), Дзвіночок (Львів), Дзвони (Львів), Життя і Знання (Львів), Жінка (Львів), Мета (Львів) Назустріч (Львів), Народня Справа (Львів), Наш

Прапор (Львів), Неділя (Львів), Нова Хата (Львів), Нове Село (Львів), Новий Час (Львів), Правда (Львів), Рідна Мова (Варшава), Світ Дитини (Львів), Свобода (Львів), Сільський Господарь (Львів), Сокольські Вісти (Львів), Стяг (Станіславів), Українська Нива (Луцьк), Український Бескид (Перемишль), Українське Юнацтво (Львів), Хліборобська Молодь (Львів), Хліборобський Шлях (Львів).

Biuletyn Polsko-Ukraiński (Варшава).

З Чехословаччини: Вісти Музею Визвольної Боротьби України (Прага), Вперед (Ужгород), Світло (Мукачів), Українське Слово (Ужгород), Український Сокіл (Прага).

З Румунії: Рада (Чернівці) Час (Чернівці).

Emil — Medjmuasi (Базарджик).

З Франції: Тризуб (Париж), Українське Слово (Париж).

Bulletin du Bureau de la Presse Ukrainien (Париж), Bulletin «Офіпог» (Париж), Вольное Казачество — Вільне Козацтво (Париж).

З Німеччини: Вісти з Українського Інституту (Берлін).

Ukrainische Pressedienst (Берлін).

Із Сполучених Штатів П. А.: Америка (Філадельфія), Дніпро (Філадельфія), Народне Слово (Пітсбург), Свобода (Нью-Джерсей).

Із Канади: Бюлетень Братства Українців - Католиків (Вінніпер), Вістник (Вінніпер), Канадійський Ранок (Вінніпер), Канадійський Фармер (Вінніпер), Нова Ера (Конора), Новий Шлях (Саскатун), Торговельно-Промисловий Провідник (Вінніпер), Точило (Вінніпер), Український Голос (Вінніпер).

З Бразилії: Український Хлібороб (Порт Упіао).
З Аргентини: Українське Слово (Буенос Айрес).

Крім того, редакція «Тризуба» постійно передає Бібліотеці такі видання: За Незалежність (Варшава), Нова Зоря (Львів), Кіно (Львів), Жіноча Доля (Коломия), Маньджурський Вістник (Харбін), Український Тиждень (Прага).

В реєстрі цьому помічено лише ті видання, числа яких уже надійшли після 1-го січня 1935 року.

Слід одмитити, що Бібліотека не отримує «Діла», висилання якого припинила з початком цього року його адміністрація.

— Цікаві придбання. Із цікавих і цінних надбань останнього часу, що збільшили книжковий фонд Бібліотеки, слід одмитити такі нові поступлення:

В. К. Лумомській і В. Л. Модзалевській — Малоросійській Гербовникъ съ рисунками Егора Нарбута. Издание Черниговскаго дворянства. СПб. — 1914. Цю книжку отримала Бібліотека заходами проф. А. Яковлева.

Реєстра всего Войска Запорожскаго послѣ Зборовскаго договора съ королемъ польскимъ Яномъ Казимиромъ, составленные 1649 года, октября 16 дня, и изданные по подлиннику О. М. Бодянскимъ. Издание Императорскаго Общества Истории и Древностей Россійскихъ при Московскомъ Университетѣ. Москва, 1875. — Дар редакції «Тризуба».

В Польщі.

— Свято незалежності у Варшаві. 27 січня с. р. відбулася у Варшаві, в салі місцевої консерваторії, урочиста академія, присвячена 17 річниці проголошення незалежності України. До програму ака-

демії ввійшла доповідь д-ра П. Шкурата, солові співи п. М. Ольхового, гра на бандурі інж. М. Теліги, артистичні декламації п. Н. Юрчевської-Попович, тріо — пп. С. Вовченкова, О. Шевчик та Д. Немилович — виконало «Україно» Давидовського. Крім того, низку пісень виконав Український Національний Хор ім. М. Лисенка.

— Річний з'їзд організації Партії Р.-Д. у Польщі відбувся 3 лютого с. р. Крім тих членів партії, що постійно перебувають у Варшаві, приїхали на з'їзд делегати з Білостоку, Лодзі і Грубешова.

До президії з'їзду обрано було — на голову проф. О. Лотоцького, на заступника голову — інж. С. Момота і на секретарів — інж. Д. Клекоцького та інж. Ю. Матушевського. З'їзд заслухав доповідь президії організації, яку зложив голова інж. Є. Гловінський і скарбник Д. Бакевич-Щуковський, а тако-ж реферат проф. О. Лотоцького на тему «Політична ситуація».

З питань, що розважались на з'їзді, особливу увагу викликало питання про львівську передконгресову нараду і Всеукраїнський Національний Конгрес.

З'їзд обрав президію Організації в складі: голова — інж. Є. Гловінський, і члени — інж. Д. Бакевич-Щуковський та інж. Г. Скубій.

— Вшанування пам'яті полеглих у Базарі відбулося в Білостоцькому відділі УІК у Польщі 25 листопада мин. р. На урочистих зборах відділу доповідь про Базарську трагедію зробив полк. Л. Писанюк, а голова відділу інж. С. Момот у своєму слові пригадав зібраним слова св. пам. С. Петлюри, що пролита кров не засихає, а нагадує про нескінчене й кличе на продовження розпочатого, та закликав не забувати про українську кров, пролиту в Базарі.

В Чехословаччині.

— Свято незалежно-

сти в Празі. Український Республікансько-Демократичний Клуб у Празі разом з Українським Об'єднанням в ЧСР, Союзом б. укр. старшин в Чехах та Редакцією «Гуртуймося», як і що-року, відбув 22 січня с. р. урочисту академію з нагоди річниці проголошення самостійності та соборності Української Народньої Республіки. По вступному слові голови Клубу проф. М. Славінського прочитали свої доповіді: проф. К. Мацієвич «IV Універсал в світлі сучасності» та інж. В. Прохода — «Завершення слова чинсм».

На зборах було переведено збірку на користь Музею Визвольної Боротьби України для збудування Українського Дому в Празі. Ця збірка дела 217 к. ч. Така-ж збірка, переведена в цей день в ідальні Українського Жіночого Союзу, дела по-над 150 к. ч.

Бібліографія.

— А. П. Марковъ. Самостійничество и хозяйственное развитие Россіи.

Брошура А. П. Маркова належить до таких, що мусять бути відміченими в українській пресі. Автор її є професором російської високої школи, отже людиною з певними науковими кваліфікаціями, до якої можна ставити певні вимоги. Брошура А. Маркова є чи не першою і не єдиною спробою в російській емігранській літературі підійти до оцінки справи поділу Росії, вірніше ССР, з економічного погляду.

Ознайомлення з брошурою, коли зважити, що її написано людиною з науковими кваліфікаціями, не може не викликати почуття здивування. Адже-ж у справі поділу ССР, в справі обґрунтування можливості самостійного державного існування окремих його складових частин існує певна література. Яким способом автор-професор може поминути цілу ту літературу й оперувати проти самостійництва, висовуючи на користь його ті аргументи,

які чув він, очевидно, під час випадкових розмов з рядовими емігрантами? Як він з повною серйозністю може доводити неможливість усамостійнення всіх тих кількох соток народів і племен, що живуть на території ССР, наче б таке поставлення питання де-небудь в літературі існувало? Як він у цілому ряді своїх аргументів може за вихідний пункт брати російські й міжнародні господарські відносини 1913 року, ігноруючи ті радикальні зміни, що сталися на протязі 20 років? Невже автор уважає, що справа поділу ССР є остільки нереальною й фантастичною, що ця проблема не заслуговує і не потребує серйознішого наукового опрацювання. Не в наших інтересах, очевидно, переконувати автора в протилежному.

Очевидно, говорючи про самостійництво взагалі, автор не міг обминути питання самостійності України. Серед його аргументів у цій справі не знайшли ми нічого нового, крім того, що висунено було свого часу проф. Гриневецьким і Н. Ясним. Ці аргументи свого часу в українській літературі було обговорено й належно оцінено.

В. Садовський.

З діяльності Комітету Дружби Народів Кавказу, Туркестану та України у Франції.

Комітет Дружби Народів Кавказу, Туркестану та України у Франції влаштував 11 лютого с. р. в Географичному Товаристві в Парижі під головуванням депутата Парижа й містоголови Комісії закордонних справ Палати Депутатів п. Едуарда Сульє — доповідь профес. паризької Школи Політичних Наук п. Рене Пінона на тему «Проблеми національностей Сходу Європи й Центральної Азії».

Доповідь відбулася при повній салі Географичного Товариства. Докладніше про неї буде подано в наступному числі «Тризуба».

Нові книжки й журнали.

— В і с т и з У к р а ї н с ь к о г о Н а у к о в о г о І н с т и т у т у в Б е р л і н і . У к р а ї н с ь к е в и д а н н я , ч . 1 (14), 31 с і ч н я 1935. Берлін.

Зміст: І. Мірчук — Пам'яті Михайла Грушевського. Панславизм на сторінках німецької преси. Переустрій університетів у Німеччині. Засідання пам'яті Михайла Грушевського в Українським Науковим Інституті в Берліні. Святий вечір в Українському Студентському Домі в Берліні. Нові книжки. Дрібні вісти.

— Р і д н а М о в а , науково-популярний місячник, присвячений вивченню української мови. Ч. 2 (26), лютий 1935 р. Варшава.

Зміст: І. Огієнко — Історія вивчення складні. М. Гнатишак — Артизм творів Степана Руданського. С. Черкасенко — Наша твердиня, поема. І. Панькевич — Нові студії говірок української мови. В. Калинович — Шкільна термінологія. «Мовний Порадник» для редакторів, видавців і робітників пера, лист 5: «в Україні», а не «на Україні». І. Велигорський — Говірка с. Серафинець, Горodenського повіту. Ф. Коковський — Доповнення до Лемківського словника. І. Ющишин — Неделя українського правопису в Галичині. Я. Марків — Вступ до науки української літературної мови в «Гуртку вчення рідної мови». Чистота й правильність української мови: відповідь на запитання наших читачів. Новини з української мови. Мова наших видань. Златоструй української мови. Дописи прихильників рідної мови. Українська мова в Канаді й Америці. Розділ для самоуків і дітей: Рідне Слово, Початкова Граматика української літературної мови.

— У к р а ї н с ь к и й Т и ж д е н ь , ч . 6 (113), 4 лютого 1935 р. Прага.

— П л а с т о в і В і с т и , орган українських пластунів-емігрантів, ч. 7-8 (33-34), XI-XII 1934, Прага.

Зміст: VI звичайний загальний з'їзд Союзу Українських Пластунів Емігрантів (СУПЕ). Из спорту. З пластового світу.

— І в а н М і р н и й . У к р а ї н с ь к и й В и с о к и й П е д а г о г и ч н и й І н с т и т у т і м . М . Д р а г о м а н о в а . 1923-1933 (історія Інституту). Видання Укр. Висок. Педагог. Інституту. Прага, 1934. 144 стр.

— Ю н і Д р у з і , ілюстрований журнал для дітвори, ч. 1, січень 1935. Львів.

Зміст: — Рятівник — оповідання про розвідку й подвиг малого хлопця, що зпринчився до розгрому совітського відділу українським військом. — Оповідання про вогняну змію. — В лісі, вірш. — Вперше на ковзанах, вірш. — Зимою, вірш. — Біл, вірш. — Спогади великих днів — оповідання про свято 22 січня та загибель 300 юнаків під Крутами. — Вовчими слідами. — Листування з читачами. Вчимося рідної мови. Минуле України. Сторінка гумористики: Мек і Клим з'являються у Львові. Загадки.

Вже незабаром забракне книжки

Святослав Долега

С К О Р О П А Д Щ И Н А

а тому не гайтеся з Вашим замовленням.

Адреса видавництва: М. Кунушкю. Ul. Staroscińska 4, m. 3. Wa g s z a w a . Pologne.

Книжку можна набувати тако-ж у редакції «Тризуба» та представника «Тризуба» у Польщі.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chéque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет.

Адміністратор: Лл. Косенко

Le Gérant: M-me Perdrizet.